

Дмитро Сенейко

Люби і роби, що хочеш, бо як любиш – кривди не зробиш.

(Св. Августин)

Дорогі дівчата, жінки, матері! Автор цієї статті наперед просить пробачення за все, з чим, можливо, ви не погодитесь, на що у вас є свій погляд стосовно питання фемінізму. Проте наше завдання – не лише поглянути на це явище, вникнути у нього, а, посилаючись на Боже Одкровення, беззаперечний авторитет Церкви – висвітлити християнський погляд на проблему рівності чоловіків і жінок у сучасному суспільстві. А також – знайти корінь усім соціальним непорозумінням між двома статями, які сьогодні спостерігаємо у русі під назвою фемінізм XXI століття...

Які вони – сьогоднішній чоловік і жінка? Чи жінка має рівні права з чоловіком у сучасно-му суспільстві? Що таке фемінізм? Чи допоміг він жінкам у боротьбі за їх права? Цих і багатьох інших питань торкнемось у наступних рядках.

Трішки історії та сучасності...

Якщо хтось через певні причини «не дружить» із доволі унікальним поняттям фемінізму, пропонуємо найкоротше його визначення. Фемінізм – теорія рівності двох статей (чоловічої і жіночої), яка творить ідейну основу організованого руху жінок. Суттю феміністичних переконань є думка, що жінка зазнає суспільної, матеріальної, психологічної, статевої дискримінації з боку чоловіків, насамперед через приналежність до своєї статі.

Ще Енгельс писав, що, коли зароджувалось суспільство, чоловік робив речі своєю власністю, і однією з таких «речей власності» була жінка. Як реакція на це, у кінці 18 ст. у Північній Америці виник фемінізм. Для першого етапу його розвитку (19 – перша половина 20 ст.) характерним було зосередження на питаннях рівноправності жінок і чоловіків. Із середини 20 ст. – новий період, основним завданням якого було досягнення фактичної рівноправності двох статей, зокрема у виборі робочих місць, статевої, соціальної, культурно-психологічної рівності з чоловіками тощо. До сьогодні, як і кілька століть тому, серед жіночого руху розрізняємо такі розгалуження, як культурний фемінізм (мирний нерадикальний рух, представниці якого працюють у різноманітних жіночих центрах, допомагають потерпілим жінкам, виступають за їх соціально-культурні права), екофемінізм (засуджують злочинне використання природних ресурсів чоловіками, тобто патріархальним суспільством. Різке погіршення світової екологічної ситуації, розграбування, знищення планети порівнюють із подібним ставленням чоловіків до жінок), реакційний або «кольоровий» фемінізм (боротьба представниць різних рас за свої права, рівність, проти дискримінації як з боку чоловіків, так і «білих» жінок), ліберальний фемінізм (працюють у різних державних, соціально-культурних установах, виборюючи рівні права жінок і чоловіків мирними, демократичними, юридичними шляхами), матеріальний фемінізм (виник на початку 19 ст., займається покращенням

матеріальних умов життя жінок), і нарешті радикальний фемінізм (1967-75 рр. – найпоширеніша група, революційна за характером, виступає за зміну всього існуючого патріархального суспільства на справедливе жіноче, де б не було чоловічої зверхності, влади над жінками) тощо.

Основними вимогами жіночого руху упродовж останніх двох століть були: правова рівність жінок і чоловіків, подолання їх дискримінації в освіті, вихованні, системі виробничо-фахової діяльності, усунення різних проявів сексизму (дискримінації через стать). У рамках жіночого руху обстоюються також права жінки-матері, проблеми «подвійного навантаження» представниць прекрасної статі людства (на виробництві та вдома), захисту материнства тощо. Основна думка така: більшість жінок були і досі є прив'язаними до т. зв. «традиційного» трикутника – дитини, церкви, кухні. Якщо десь і є записано (навіть у законі), що жінки мають рівні права з чоловіками, то реально у світі вони володіють меншими правами. Це, частково, правда, і з цим погодиться навіть найзарозуміліший чоловік. Справді, мізерною є доля жіночої частини людства і у державних інституціях, парламенті. Це, а також інше, штовхнуло жінок заявити вголос про свої проблеми і потреби. Феміністки боролися за рівні права з чоловіком при влаштуванні на роботу, у праві вибору свого життєвого шляху (професійний ріст і кар'єра), проти торгівлі жінками, нанесення шкоди їх здоров'ю, створення загальноприйнятого «невідповідного, образливого» жіночого образу тощо. Розглянемо інший, «негативний» бік сучасного фемінізму. Дуже часто подібні рухи відбуваються, хоч і з благородною метою, але «без Бога», не враховуючи загальнолюдських вартостей, в ім'я задоволення власних людських гріховних потреб, бажань, інстинктів, «насичення» гордині, плекання ненависти до протилежної статі, і аж до часткового чи повного відмежування, нехтування чоловіками. Древні римляни твердили: «Історія – вчителька життя». Через вищенаведені духовні та психологічні проблеми у нібито світлій ідеї фемінізму виникають відгалуження, які поступово починають переважати над усіма іншими, а в їх основі – ненависть, гріх, розмежованість, навіть терористичні методи досягнення мети. Наприклад, сепаратистський фемінізм проповідує повне (рідше – часткове) відмежування від мужчин, щоб нібито побачити себе в іншому ракурсі, збоку, амазон-фемінізм поширює через літературу і мистецтво образ жінки-героя, акцентує на фізичній рівності, пропагує жінок-важкоатлетів, жінок-полководців, жінок-солдаток та і под.), еротичний фемінізм тощо.

Фемінізм в Україні: декілька штрихів

А що ж у нас, в Україні? Фемінізм на наших землях має глибоку двохсотлітню історію. У цьому русі були задіяні видатні культурні діячі, діяв Союз українок. Цікаво, що 1995 року був навіть виданий спеціальний президентський указ про призначення жінок на державні посади. Однак реально він не був виконаний. Жінок ні в уряді, ні в президентській адміністрації не додалося. При цьому по-справжньому впливових політиків серед жінок майже немає: Вітренко, Юлія Тимошенко – яскравий, скандальний персонаж політичного життя. Але суспільні настрої сьогодні інші, майже байдужі... Більшість людей, у тому числі чоловіків та жінок, дотримуються наступної позиції: не бачу такого явища як приниження чоловіків жінками, порушення їх прав. Не бачити – це ще не означає, що такої проблеми не існує. Хтось інший від цього потерпає, комусь це болить. Зараз головне – визнати для себе самого: ця проблема є. І в Україні вона має відповідні реалії. І від того, як ми поста-вимося до цього – визнаємо чи ні – залежить, чи

наш світ стане більш демократичним, більш справедливим, де жінки займатимуть належне їм місце, відчуючи себе захищеними суспільством і державою. Але чи достатньо цього?

У сучасності проблема фемінізму набула гострого характеру. У світі справді відчутні значні соціально-культурні (расистські, класові), статеві дискримінаційні моменти стосовно до жінок, трактування їх як слабкої, нездатної до серйозних суспільно-політичних кроків статі тощо. Але чи справді такою трагічною є ситуація, як її нам подають численні феміністичні угруповання? Чи, можливо, потрібно шукати інший шлях розв'язки цих проблем?

Вирішення, задоволення феміністичних проблем та вимог...

... можливе... Не шляхом протестів, конфліктів, обливання один одного брудом, а духовне... У поверненні до Бога, Його Церкви... Сьогодні у світі існує безліч інформаційних джерел, які заявляють, що вони авторитетні у проблемі фемінізму, що голова від цього ще більше «йде обертом». А що навчав і навчає досі Бог (хоч все більше людей «не слухає») через свою святу Церкву про чоловіка і жінку, гармонію і проблему відносин між ними? Якщо ми справжні християни, і ніякі «Коди да Вінчі» чи «Євангеліє від Юди», на свій превеликий жаль, ще не зробили нас «незалежними» Святої Церкви, тоді звернімося до єдиного, безпомилкового, Божого джерела – Святого Письма... Деякі феміністичні рухи (культурний, радикальний), які борються за зміну «чоловічого суспільства», його основою вважають Церкву та її традицію. Застарілу, неактуальну, із яскраво вираженою перевагою мужчин-священиків у служінні Богові. Церкву звинувачують ще й у тому, що створила тип чоловіка-священнослужителя, не допускаючи в цю сферу жінок, дискримінувала жінок у храмах (покріті голови, місце перебування у храмі – зліва (символ «лівих – злих сил»)) і знищила їх упродовж історії (ще досі Церкві приписують винищення людей інквізицією, зокрема, масові вбивства відьом) тощо. Звернімо увагу: хоч ця хвиля вже минула, світ і далі перебуває під впливом «Коду да Вінчі» Дена Брауна, де про таку «антифеміністичну» політику Церкви і йдеться, а книга ця стала настільною у деяких феміністичних рухів.

Насправді Свята Церква завжди по-особливому трактувала жінку. Вона була серед постійного оточення Ісуса Христа (мироносиці, які першими побачили воскреслого Бога), постає у прославленій Марії – Матері Ісуса, яку Церква прославляє, шанує як Богоматір, а також і як земну жінку. Навіть більше, мету життя кожної людини, а саме святість, обожнення людської природи, подолання смерті, досягнення нетлінності нашого тіла, як це на собі показав Ісус, досяг якраз не чоловік, а жінка, Богородиця (згадаймо, що, згідно з церковним переданням, після своєї смерті Марія була взята зі своїм нетлінним тілом до Бога після трьох днів перебування у гробі). У добу Середньовіччя ніхто із церковного середовища не підняв вбивчої руки на життя засуджених жінок-відьом, що, звичайно, виконувала місцева влада. Єдина провина Церкви – Вона не засуджувала, не заперечувала цих вбивств.

І, нарешті, розглянемо, який можливий вихід є із цієї кризової проблеми конфлікту чоловіків і жінок у сьогоднішні. Відповідь знаходимо у богонатхненній Біблії, в посланнях апостола Павла. «Отже, глядіть, робіть обережно, не як нерозумні, а як мудрі, цінуючи час, бо дні лукаві... дякуючи завжди за все Богові й Отцеві, в ім'я Господа нашого Ісуса Христа, підкоряючись один одному в страху Божому. Жінки, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік є голова жінки, як і Христос глава Церкви, і Він же Спаситель тіла. Але як Церква підкоряється Христу, так і жінки своїм чоловікам у всьому. Чоловіки,

любить своїх жінок, як і Христос полюбив Церкву і віддав Себе за неї, щоб освятити її, очистивши водяною купіллю через слова; щоб поставити її перед Собою славною Церквою, яка не має плями, чи вади, чи чогось подібного, але щоб вона була свята і непорочна. Так повинні чоловіки любити своїх жінок, як свої тіла: хто любить свою жінку, любить самого себе. Бо ніхто ніколи не мав ненависті до своєї плоті, а годує і гріє її, як і Господь Церкву, бо ми члени тіла Його, від плоті Його і від кісток Його. Тому залишить чоловік батька свого і матір і пристане до жінки своєї, і будуть двоє одна плоть» (Еф. 15: 15-32). І ще такі промовисті слова: «Отже, кожен із вас нехай любить свою жінку, як самого себе; а жінка нехай боїться свого чоловіка» (Еф. 15:33). Безмежна любов і довіра до Бога, постійне молитовно-євхаристійне спілкування з Пресвятою Трійцею, і через це – правдива і міцна, безкорислива любов між чоловіком і жінкою через правдиві і чисті почуття між ними, освячені Самим Богом, покора і жертвність у ставленні один до одного, коли ладен поступитись усім, що маєш, лиш би він (вона) був (-ла) щасливим (-ва); взаєморозуміння, уміння вибачити найбільші провини – це змінить світ, суспільство, уражені гріхом відносини всередині них. Варто завжди пам'ятати таку незрозумілу для сучасного світу, але все ж істину зі Святого Письма: чоловік і жінка створені Богом на Його образ, отже, за природою вони – єдність у взаємообміні та взаємному доповненні. Тому фемінізм можна піддати критиці, як прагнення жінки «стати чоловіком», що позбавляє її можливості виражати своє неповторне жіноче начало і покликання, тим деформуючи Божий образ у ній. Вона втрачає те, що складає її справжнє багатство. Думаю, кожна жінка зрозуміє, про що ідеться.

Світ, суспільство несправедливі, але ми як християни через Церкву повинні намагатися своїм життям змінити його і зробити таким, яким задумав і хоче бачити його Бог.

Д. Сенейко. Фемінізм учора, сьогодні, завтра: спроба духовного погляду // Слово № 2 (32) (2007) с. 13-15